

شاخص‌ترین وجه غربزدگی جلال آل احمد چه بود؟

۲۰ دی ۱۴۰۲ ساعت ۱۷:۴۰

جریانی که از مدرنیزاسیون افراطی و بی‌محتوای شاه فاصله گرفته و به سنت‌ها پناه برده بود، نمی‌توانست بدون توجه به روحانیت و دین به کارش ادامه داده باشد. جلال برجسته‌ترین و نه لزوماً عمیق‌ترین نماینده این نحله بود.

جلال را نماینده جریان غربزدگی می‌دانند. البته پیش او نیز نظریه پردازان بزرگی در ارائه این نظریه پیشگام بودند. با این حال، جلال با بسط این نظریه وجه تمایز خود با سایر متفکران این عرصه را آشکار ساخت. وی همچنین در برابر بسیاری از جنبش‌های سیاسی مواضع خود را اعلام کرد و در کنار روحانیت ایستاد:

«جریانی که از مدرنیزاسیون افراطی و بی‌محتوای شاه فاصله گرفته و به سنت‌ها پناه برده بود، نمی‌توانست بدون توجه به روحانیت و دین به کارش ادامه داده باشد. جلال برجسته‌ترین و نه لزوماً عمیق‌ترین نماینده این نحله بود. هم به دلیل قلم رسایش و هم به دلیل تمایلات خاص مذهبیش، یکی از شاخص‌ترین افراد این جریان شد و بدین ترتیب بود که او بازگشت خود را با نقد غرب آغاز کرد؛ غربزدگی را نوشت و تلویحاً بلکه تصریحاً سنت و مذهب اصیل را راه حل بیماری غربزدگی عنوان کرد. انتشار این کتاب شروع فصل جدیدی در سیر کلی مبارزاتی بود که بر ضد تجدد و مظهر آن یعنی رژیم پهلوی صورت می‌گرفت. تلقی ساواک از این کتاب چنان بود که هدف مؤلف از دید آن‌ها «بدبین ساختن مردم به اوضاع کشور و شورانیدن آن‌ها علیه وضع موجود و بر هم زدن امنیت داخلی کشور» تحلیل شده بود.. اتفاقات پانزده خرداد ۱۳۴۲ جلال را به خود جذب کرد. گفته‌اند که وی در خیابان‌ها یادداشت بر می‌داشت و این یادداشت‌ها بعدها به دست ساواک افتاد. براهنی می‌نویسد: جلال از میان همه روشنفکران ایران، تن‌ها کسی بود که با بخش‌هایی از محتویات قیام پانزده خرداد رابطه فکری و ایدئولوژیکی پیدا کرد و در تحقق برخی از هدف‌های آن گام برداشت.»

منبع: سقوط: مجموعه مقالات نخستین همایش بررسی علل فروپاشی سلطنت پهلوی، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های

سیاسی، ۱۳۸۴، صص ۲۳۶-۲۳۷

